

Для розкриття творчих можливостей студентів, особистісних інтересів, задоволення навчанням викладачу необхідно володіти методиками, які стимулюють конструктивне мислення, розвивають комунікативні вміння й навички. Саме цим вимогам відповідають проектні технології навчання, теоретичні аспекти яких розглядаються в даній статті.

Ключові слова: *проектна діяльність, метод проектів, інтегративний творчий підхід.*

Для раскрытия творческих возможностей студентов, личных интересов, удовлетворения обучением преподавателю необходимо владеть методиками, которые стимулируют конструктивное мышление, развивают коммуникативные умения и навыки. Именно этим требованиям отвечают проектные технологии обучения, теоретические аспекты которых рассматриваются в данной статье.

Ключевые слова: *Проектная деятельность, метод проектов, интегративный творческий подход.*

If lecturer wants to uncover students' creative possibilities and interests, if he wants to get them interested in studying the subjects, he must know and be able to use special methods which stimulate constructive way of thinking and can develop communicative skills. This article shows the most interesting projected technologies, which can help lecturer to reach his aim.

Keywords: *projected activity, projective method, integrated pro-active(innovative) approach.*

УДК 614.8:378.147(477)

М.О. Костюк, Ю.М. Костюк
м. Вінниця, Україна

ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ У ВНЗ І-ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ

Постановка проблеми. Забезпечення безпеки людини в процесі праці, пріоритет життя і здоров'я працівника стосовно результатів виробничої діяльності є одним із основних принципів державної політики України у сфері охорони праці.

Стан безпеки особистості в суспільстві – невід'ємна частина прав людини, які гарантуються Конституцією та низкою законів, нормами, правилами безпеки, діями державних і відомчих органів, фахівцями з питань безпеки життєдіяльності. Але досягти високого рівня особистої безпеки неможливо автоматично без участі самої людини, її свідомого ставлення до виконання правил та вимог з безпеки життєдіяльності. На глибоке переконання – рівень безпеки особистості, що існує в суспільстві, таке ж загальне надбання, як і рівень демократії, освідченості, культури. Тому наразі надзвичайно важливо реалізувати цілий комплекс заходів, спрямованих на мобілізацію державних структур, громадськості на те, щоб створити матеріальні засади, підготувати відповідні людські ресурси і, найголовніше, змінити спосіб мислення та поведінку людей. Саме ці завдання може вирішити вища освіта як найважливіший соціально-державний інститут, що виконує одну із важливих функцій – підготовку молодого покоління до вирішення завдань у сфері цивільного захисту, безпеки життєдіяльності та охорони праці.

Проблеми охорони життя і здоров'я людини у процесі життєдіяльності на сучасному етапі набувають соціального, політичного і економічного значення. Підготовка молодих людей до самостійного життя має турбувати всіх і, особливо, навчальні заклади.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових досліджень із зазначених проблем переконливо свідчить, що особлива роль належить вищій освіті, яка згідно з критеріями підготовки студентів з питань безпеки життєдіяльності має формувати у майбутніх фахівців уміння не тільки забезпечити індивідуальний захист, а й організувати захист певних соціальних груп людей. Проблема захисту людини від небезпеки у різних умовах її перебування – одне з основних завдань сучасності. Освіта має надавати необхідні знання та формувати навички з питань безпеки, без яких сучасний фахівець буде неконкурентоспроможним на загальноєвропейському ринку праці. Дослідженню даної

проблеми присвячено низку статей вітчизняних учених і педагогів П. Плахтія, Є. Желібо, С. Ісаєва, В. Садкового, Н. Сергієнка, В. Жидецького, Б. Слесара та інших.

Мета статті. Вищевикладене дозволяє нам сформулювати цілі статті наступним чином: визначити та обґрунтувати основні чинники і проблеми вдосконалення послідовного і безперервного вивчення безпеки життєдіяльності та охорони праці в навчальних закладах I – II рівнів акредитації згідно з вимогами часу.

Виклад основного матеріалу. Поліпшенню умов та підвищенню безпеки праці держава приділяє значну увагу, але студенти поки що не отримують достатніх знань і у них не виробляються уміння безпечно діяти як у побуті, так і на виробництві.

Статистичні дані про вплив на людину різноманітних небезпек свідчать про зростання травматизму, аварій і катастроф, збільшення матеріальних збитків. Продовжує зростати кількість жертв на виробництвах, автодорогах, у сфері побуту.

Ймовірність нещасних випадків чи професійних захворювань нині в Україні набагато вища, ніж у інших промислово-розвинених країнах. Щорічно на виробництві травмується близько 100 тис. осіб, з яких біля 1 тисячі гине, а понад 10 тисяч отримують професійні захворювання. Це – непоправні і нічим не виправдані втрати усього нашого суспільства [2, с.15].

Травматизм невиробничого характеру за масштабами, збитками, складністю та непередбачуваністю, за соціальною значущістю виявляється значно об'ємнішим і не менш складним порівняно з виробничим травматизмом.

За останні роки в Україні, згідно з офіційними статистичними даними, передчасно йдуть із життя внаслідок травм невиробничого характеру близько 60-70 тисяч осіб на рік [2, с.15]. Причин такого стану багато і одна із них – це недостатній рівень знань, який залежить від організації навчально-виховного процесу у навчальному закладі.

Широкий спектр небезпеки виробничого середовища вимагає набуття студентами знань, умінь і навичок виявлення небезпек і вмілого застосування засобів захисту від їхнього можливого впливу. Доведено, що реалізація небезпек обумовлена, як правило, недостатньою увагою працівника до цієї проблеми взагалі, нерозумною схильністю до ризику, а також зневагою до небезпеки. Багато в чому це пов'язано з обмеженими знаннями про можливі небезпеки і, що дуже важливо, про негативні наслідки їхнього прояву. Тому навченість працівників компетентних дій в умовах виробничої небезпеки – необхідна умова попередження нещасних випадків і профзахворювань.

Ідея профілактики травматизму допускає такий стиль діяльності, коли основні зусилля спрямовані на виявлення причин виникнення небезпечних проблем і ситуацій із наступним оперативним усуненням цих причин до того як вони можуть реалізуватись в нещасний випадок. Звідси важко переоцінити роль навчальних закладів, які надають знання студентам перед їхньою майбутньою трудовою діяльністю і є головною ланкою в забезпеченні життєдіяльності людини.

Ураховуючи, що проблеми охорони життя і здоров'я людини в процесі життєдіяльності набувають масштабного значення, з метою подальшого вдосконалення вивчення питань охорони праці та безпеки життєдіяльності у навчальних закладах I-II рівнів акредитації необхідно підняти рівень роботи циклової комісії безпеки життєдіяльності, яка об'єднує предмети: «Основи охорони праці», «Безпека життєдіяльності» та «Основи екології».

Освіта та виховання у сфері безпеки життєдіяльності мають забезпечити формування цілісного знання і мислення, необхідних для прийняття обґрунтованих рішень на рівні людини, сім'ї, суспільства, держави. Дисципліни «Безпека життєдіяльності» та «Охорона праці» не мають права на існування у вищому навчальному закладі як самостійні, оскільки вони не мають чітко визначених меж, бо вони вміщують як питання безпечної діяльності дітей ще у дитячих садках, так і питання того як запобігти аварії на атомній електростанції. У навчальній дисципліні «Безпека життєдіяльності» опинилася і значна частина тем, що стосуються охорони навколишнього середовища. Ці питання у великому обсязі вивчаються у предметі «Основи екології», в якому дається аналіз і рекомендації щодо екологічно-

раціональної діяльності людини. Вивчення циклу вищезгаданих дисциплін має бути спрямовано на організацію заходів і засобів щодо забезпечення захисту населення від можливого впливу небезпек виробничого і невиробничого характеру. Ефективність навчально-виховного процесу з даного циклу дисциплін у першу чергу залежить від вибору викладачем форм, методів і прийомів проведення занять. Викладач має бачити великі резерви використання в навчальному процесі сучасних досягнень науки і техніки, які поки що недостатньо ефективно використовуються. Зокрема, такий засіб діяльності, як комп'ютер дозволяє достатньо повно врахувати початковий рівень пізнавальної діяльності студентів та їх індивідуальні особливості. На цій основі в навчальному закладі активно використовуються новітні інформаційно-комунікаційні технології, сучасні педагогічні технології. Але якісне викладання предметів з використанням педагогічних та інформаційних комп'ютерних технологій не можливе без вирішення певних проблем:

1. Рівень професійної підготовки самого викладача:

педагог з «Безпеки життєдіяльності» і «Охорони праці» має бути компетентним, володіти необхідними знаннями з медицини, психології, екології, юриспруденції; у процесі викладання предметів має завжди пам'ятати про формування знань, необхідних для безпечної життєдіяльності вихованців, насамперед, на території, де вони проживають та уміння діяти в екстремальних ситуаціях;

2. Рівень матеріально-технічної бази;

3. Готовність самого студента до того, щоб бути активним учасником навчального процесу [5, с. 34].

Нині, як ніколи, зростає роль освіти у підготовці студента до самостійного життя у світі, де кількість надзвичайних ситуацій постійно збільшується, екологічна ситуація погіршується. Життєво необхідно озброїти дітей знаннями, вміннями і розумінням важливості збереження власного здоров'я. Тому виховання здорового покоління зі сформованою культурою безпечної поведінки, з засвоєними алгоритмами дій в умовах надзвичайних ситуацій - одне з пріоритетних завдань, яке стоїть перед освітою. Головна мета навчального процесу з безпеки життєдіяльності та охорони праці – це оволодіння студентами конкретними знаннями та бажання здобувати нові знання, відкривати їх для себе самостійно, користуючись сучасними інформаційними технологіями. Активність – засіб реалізації потенціалу студентів для досягнення мети навчання, а рівень активності можна оцінити за кінцевим результатом, але обов'язково при цьому слід враховувати наявний рівень знань студента та шляхи одержання результату.

Механізми мислення значно складніші й тонші, ніж позначення словами «відтворення, усвідомлення і збереження в пам'яті». Здатність створювати знання - природна та невід'ємна властивість мислення людини. Тому необхідно це враховувати у навчальному процесі. Викладач має так організувати навчальну діяльність, щоб студент мав можливість зробити для себе відкриття, в результаті якого він синтезує знання, встановлює взаємозв'язки між різноманітними явищами, робить висновки, формує нові визначення.

З метою покращення вивчення даного циклу дисциплін, у постійному пошуку працює циклова комісія охорони праці і безпеки життєдіяльності. Головна мета роботи комісії полягає у поліпшенні якості підготовки спеціалістів. На базі циклової комісії сформована комісія з охорони праці коледжу, до складу якої входять викладачі дисциплін: «Охорона праці», «Безпека життєдіяльності», інженер з охорони праці та представник профкому. Згідно з вимогами оформлені кабінет з охорони праці та куточок безпеки життєдіяльності. У коледжі регулярно виписуються журнали: «Охорона праці», «Пожежна безпека», «Безпека життєдіяльності», «Екологічний вісник». Циклова комісія систематично проводить аналіз змісту навчальних програм, вносить до них зміни, домагаючись реалізації міжпредметних зв'язків. Під час проведення занять використовується та інформація, яка актуальна і добре сприймається студентами. У класі охорони праці зосереджені комплекти плакатів із окремих розділів і тем, фонд відеозаписів і презентацій, комплекти знаків безпеки та індивідуальних захисних засобів. Практикується проведення іспитів і заліків із застосуванням прикладних

комп'ютерних програм. Серйозна увага приділяється питанням охорони праці в курсових, а особливо, у дипломних проектах. Головною метою роботи комісії є підвищення рівня успішності студентів і поліпшення якості підготовки фахівців. Щорічно проводиться тиждень предметної циклової комісії охорони праці і безпеки життєдіяльності. Програма тижня включає в себе цілу низку заходів на кожний день. Випускається стінна газета, проводяться інформаційні години з питань безпеки життєдіяльності у групах першого і другого курсів. У групах 3-го курсу проводяться предметні олімпіади з екології, а також проводиться практичний конкурс на «Кращого знавця безпеки життєдіяльності і охорони праці» з участю кращих студентів старших курсів. Програма практичного конкурсу включає низку завдань, які необхідно виконати групою студентів, що представляють відділення. Оцінюється правильність і швидкість дій. Конкурс складається з п'яти етапів. Перший етап - комп'ютерна тестова програма з вивчення теоретичних основ безпеки життєдіяльності. Другий етап – визначення параметрів мікроклімату в приміщенні за допомогою приладів. Третій етап – оцінка радіаційної обстановки дозиметром. Четвертий етап – надання першої медичної допомоги потерпілому. П'ятий етап – гасіння локальної пожежі із застосуванням вогнегасника. Наприкінці тижня підводяться підсумки, публічно відзначаються переможці олімпіад, конкурсів і кращих екологічних проектів. Метою запропонованих заходів є узагальнення й удосконалення набутих знань студентами з даного циклу предметів.

Цілісний процес навчання «Основ охорони праці», «Безпеки життєдіяльності» та «Основ екології» сприяє реалізації елементів соціального досвіду, розширенню кругозору і набуттю студентами практичних навичок і досвіду поведінки в складних життєвих ситуаціях, умінню жити й вижити в умовах навколишнього середовища.

Висновки. Такий підхід сприяє реалізації принципово нових цілей поповнення знань, а саме: вихованню у студентів гуманного і свідомого ставлення до питань особистої безпеки та безпеки інших. Це дасть змогу підвищити рівень знань про небезпеку середовища перебування та посилить відповідальність особи за гуманне ставлення до здоров'я та життя – як власного, так і оточуючих.

Література:

1. Биков В.І. Удосконалення процесу викладання дисципліни «Безпека життєдіяльності» у вищих закладах освіти / В.І.Биков, О.С. Кожем'якін // Безпека життєдіяльності. - 2007. - №5. - С.38-39.
2. Леонов О.В. Про проблеми навчання охорони праці та безпеки життєдіяльності / О.В.Леонов, В.О.Сєвріков // Охорона праці. - 2008. - №9. - С.15.
3. Мазоха Д.С. Педагогіка : навчальний посібник / Д.С.Мазоха, Н.І.Опанасенко // Центр навчальної літератури. – Київ, 2005. - 232с.
4. Розпутній О.І. Впровадження в навчальний процес типових навчальних програм «Безпека життєдіяльності» та «Цивільний захист» / О.І.Розпутній, Н.Г.Лутак // Безпека життєдіяльності. - 2012. - №2. - С.26-29.
4. Сергєєва Л.М. Практикум педагогічної майстерності : навчальний посібник / Л.М.Сергєєва, А.О.Молчанова. - К. :ТОВ «Етіс Плюс», 2008. - С.11-12.
5. Сергієнко Н.В. Удосконалення процесу викладання безпеки життєдіяльності та цивільної оборони / Н.В.Сергієнко // Безпека життєдіяльності. - 2010. - №1. - С.34.

Стаття присвячена проблемі безперервного і послідовного вивчення безпеки життєдіяльності у ВНЗ I-II рівнів акредитації, аналізуються методи підготовки та вдосконалення процесу викладання предметів «Безпека життєдіяльності», «Основы охорони праці» та «Основы екології» і надаються практичні рекомендації щодо вдосконалення процесу підготовки студентів.

Ключові слова: *небезпека, нещасний випадок, травматизм, виробниче середовище, надзвичайна ситуація, життєдіяльність людини, охорона праці.*

Статья посвящена проблеме непрерывного и последовательного изучения безопасности жизнедеятельности в ВУЗах I-II уровней аккредитации, анализируются методы подготовки и совершенствования процесса преподавания предметов «Безопасность жизнедеятельности», «Основы охраны труда» и «Основы экологии» и предоставляются практические рекомендации по совершенствованию процесса подготовки студентов.

The article is sanctified to the problem of continuous and successive study of safety of vital functions in higher initial establishment I - II of levels of accreditation, the methods of preparation and perfection of process of teaching of objects «are analysed Safety of vital functions of», «Basis of labour» and «Basis of ecology» protection and practical recommendations are given on perfection of process of preparation of students.

УДК 378.14(100)(477)

О.Г. Кучинська, М.В. Прис
м. Вінниця, Україна

САМОСТІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ В КОНТЕКСТІ СВІТОВИХ ТРАДИЦІЙ І ВІТЧИЗНЯНОГО ДОСВІДУ

Постановка проблеми. Увійшовши в третє тисячоліття, людство постало перед необхідністю пошуку ефективних шляхів розв'язання комплексу економічних, екологічних, технологічних, соціальних проблем, сама наявність яких уже наприкінці ХХ століття актуалізувала проблему якості освіти.

У доповіді міжнародної комісії з освіти для ХХІ століття, представлений ЮНЕСКО, зазначається, що «перед багатьма проблемами, котрі ставить перед нами майбутнє, освіта є необхідною умовою, для того щоб дати людству можливість просуватися вперед до ідеалів миру, свободи і соціальної справедливості. Виходячи з цього, комісія хотіла б підкреслити вирішальну роль освіти у справі розвитку особистості протягом усього її життя, а також всього суспільства» [10, с. 13].

Тому цілком природним є той факт, що у світі виникла об'єктивна потреба визначення стратегії подальшого розвитку освіти, адже саме освіта, на думку багатьох учених, політиків, економістів, громадських діячів, є найдієвішим, найперспективнішим шляхом і водночас запорукою прогресу людства. Від рівня її розвитку залежить майбутнє кожної держави, відтворення і нарощування інтелектуального, духовного й економічного потенціалу різних країн.

Існування глобальних проблем, пов'язаних із перспективами розвитку людства, зумовлює необхідність глибокого осмислення і впровадження на науково обґрунтованих засадах неперервної освіти. Усесвітньо відомий теоретик П. Лендгранд здійснює обґрунтування концепції неперервної освіти, яка вперше розглядалася на міжнародному рівні у 1965 р. на конференції ЮНЕСКО. Вічні ідеї гуманізму, покладені в основу запропонованої концепції, «розглядають людину епіцентром усієї життєдіяльності на планеті. І їй необхідно створити умови для повноцінного розвитку і всебічної діяльності впродовж усього життя на різних етапах її професійного становлення і розвитку, починаючи від вибору напряму професійної діяльності й до постпрофесійного періоду життя» [12, с. 46].

Підґрунтям для теоретичного, а пізніше і для практичного розвитку концепцій неперервної освіти стало дослідження Р.Даве, який обґрунтував принципи неперервної освіти, акцентуючи увагу на самоосвіті та самовдосконаленні [12, с. 47].

У другій половині ХХ століття в більшості європейських країн було проведено низку реформ у галузі освіти. Усі вони орієнтовані на отримання якісно нової суми знань, що має забезпечити справжню соціалізацію, мобільність, професійну конкурентоспроможність особистості на ринку праці. Про це йшлося і на Лісабонській конференції з питань розвитку європейської системи освіти (17-18 березня 2000 року). Знання стають додатковим ресурсом економічного розвитку. Отже, конкурентоспроможність знань, їх мобільність, здатність швидко реагувати на зміни у суспільстві – основні складові успіху особистості.

Нині право на працю може гарантуватися людині лише за умови безперервного самовдосконалення. Кожен мешканець Європи повинен мати право на той обсяг знань, умінь і навичок, який дозволить йому знайти роботу, а, отже, самореалізуватися в умовах глобальної економічної кризи, гострої конкуренції та безробіття. Про здобуття такої якісно нової суми